

Att skaffa åt Herren ett väl berett folk:

Om huskretsar inom etablerade församlingar.

En pastoraalteologisk skiss. December 1981. 61 A5 sidor.

Upptryckt i delar med översiktlig innehållsförteckning.

Sammanställd för att ge relief åt annan liknande reflektion.

Definition. s.3

Inledning: Grundvalen, s.4

Nu-läget, s.5

Två påminnelser, s.7

Analys s.9: Det konstantinska systemet, s.10

(10sidor) Det karolingiska systemet, s.11

Totaldemokrati och privatisering, s.13

’Herre, till vem skulle vi gå bort till!’, s.15

Framtidens kyrka, s.16

Huskretsen, s.17

Början på en huskrets: Förutsättningen: Privatisering och
(14sidor) döpta icke troende, s.19

Deltagare, s.24

Ledare, s.25

Ämnen, s.26

Kyrkans brister, s.29

Teke tro är synd, s.31

Förrättningskyrkan s.32

(12sidor)

Dopet, s.34

Konfirmationen, s.36

Äktenskapet, s.39

Annan förrättning eller folkkyrklig
samling, s.42

Biikt och själavård s.44

(16sidor) Historik, s.45

Syndakännet, s.46

Om arvsynd, s.48

Arvsyndens följder, s.49

Syndens handikapp, s.50

Förlåtelse, s.52

Synd och skuld, s.53

Avlösningen, s.55

Helgelsen, s.58

Församlingen, s.58

Avslutning, s.59

Att skaffa åt Herren

ett väl berett folk

1 december 1981

Början på en huskrets

Förutsättningar

I den gamla kyrkan kom människor av skilda anledningar och utifrån olika livsförhållanden till att söka kontakt med kyrkan. Där fick de en allomfattande trosundervisning som också innehöll noggranna vardagliga anvisningar

som troms konsekvenser. Utgångspunkterna idag torde inte skilja sig nämnvärt från den tidens människor; det finns emellertid två grundläggande skillnader som bör iakttas: Privatiseringen, alltså inställningen att ens egen upplevelse är det enda säkra i tillvaron, fanns inte vid den tiden. Därför var det självklart för både den undervisande och den undervisade att ta till sig vad som lärdes och praktiskt ålades av den sanning man kommit till och helt ville tränga in i. Idag måste en betydande ansträngning ägnas åt att den sökande i grund gör upp med sin tids och därmed sin egen skepticitetiska och ytligt empiriska livskänsla; även bland kyrkliga är det ju en självklar (om än outtalad) uppfattning att man egentligen inte kan veta något om det som ligger bortom sinnevärlden. Hit hör också de frommas subjektiva, selektiva tilläggnan av bibelordet och kyrklig ordning efter vad man 'känner för' eftersom ett auktoritativt läroämbe inte fungerar vare sig på predik- eller biskopsstolar, så att en på privatiseringen grundad urvalsprincip blir auktoritet i stället, för att inte tala om kören av självtutnämnda auktoriteter på vad Kristus skulle göra och säga om han levde idag. - En varning måste härvidlag utfärdas för den grasserande vantro som fundamentalismen utgör (ej att förväxla med en katolskt sinnad biblicism enligt kyrkofäderna och i luthersk tradition) eftersom den är en exakt spegelbild på vår tids förvillelse att bara det empiriskt konstaterbara och bevisbara är verkligt. Ytterligare en fälla (som hänger ihop med undervisningens värdefria kunskapsbegrepp) bör man räkna med: att som i en lek kunna argumentera för en viss uppfattning eller hållning som 'rimlig', utan att detta betyder

att man själv väljer eller praktiserar det 'rimliga'. (Givetvis utgör folkkyrkan en fostrande förebild på den hållningen att lära ett och göra något annat.) Någon förutsättning för att något annat än man själv (t.ex. Gud) står i centrum, kan inte göras. Och även om en sökande kommer med uppenbara andliga erfarenheter, slipper man inte ifrån att förr eller senare ta itu med just den frågan; att förlita sig på den goda viljan betyder bara att bygga på den gamle Adam och inte ta arvsyndan på allvar (jfr. Luthers utläggning till tredje trosartikeln i Lilla katekesen). Detta motsäger inte att varje människa skall tas sådan hon är vid tillfället, samt att tillvarotagandet av godvilligheten hjälper till att öppna henne för vad tron har att erbjuda. Den andra skillnaden kan kortast anges med att vi idag har att göra med döpta icke troende. Givetvis inbillade man sig inte heller i folkkyrkan att kunna veta vad bara Gud vet, men ingen släpptes fram till dopet som inte fått en allomfattande undervisning och som inte lovade att praktisera sin bekända tro, vilket han fick stå till svars för inför dem som innehade tillsyningsämbetet; de som avföll från tron genom ett liv som motsade den, utslöts ur gemenskapen och kunde endast genom en offentlig akt av rekconciliation återupptas igen. Härmed skall jämföras folkkyrkans sätt att döpa människor redan med den inte ens ifrågasatta förutsättningen att inte leva i den gemenskap man genom dopet inlemmats i, d.v.s. legitimera avfallet med en handling vars syfte enligt instiftelsen är motsatsen. (Den sentida begrundningen att detta skulle ge uttryck åt Guds 'förekommande nåd' är Sverige, förutom att den står i strid med reformatorerna, ensamt om

i världen och vittnar om en grotesk begreppsförvirring, då Gud som upprätthållare av även den fallna skapelsten åt både goda och onda samt Den som verkar trossökandet, förblandas med Kristi frälsargärning som, för att bli verksam, förutsätter en positiv och aktiv avgörelse.) - Utifrån denna förutsättning som är utan motsvarighet i kyrkans historia, får man räkna med en blandning av tro och otro i alla former. Detta faktum är ytterst påfrestande för dem som kommit till insikt om trons lydnad som äger obetingad giltighet för dem, men som (än så länge) inte gör det för sökande eller rent av deltagare i en huskrets. Frågan uppstår ju då om sanningen inte längre är en och om konsekvenserna därav kan bli motsatta och varandra motsägande, så att det till slut återigen skulle bli ren subjektivism och privatisering av tron. Här är emellertid att iaktta att några allmängiltiga kriterier på 'döpta icke troendes' behandling inte fastställs (och rimligen inte heller kan få karaktär av norm). Eftersom en föregående undervisning om trons innehåll och konsekvenser saknas, kan sådant bara vinnas undan för undan, och därvid får trons lydnad för en inte insedd sanning inte förväntas eller utkrävas. Den enda hållpunkten är följaktligen att den på en trons sanning uppväckte förklarar sig vilja komma längre i tron inklusive dess konsekvenser. Avgörande är här inte ett icke levande dop (som dock har sin giltighet) utan den av tron (på möjligen bara en punkt) uppväckta viljan. I fornkyrkan kunde förutsättas att den döpte fullt medvetet avlagt sin avsägelse och beaktelse som förutsättning för full delaktighet i kyrkans nådesliv; idag kan detta inte förutsättas, och likväl äger den döpte som sådan rätten till

delaktigheten. I motsats till allt svammel om dopet som Guds 'förekommande nåd' måste fastslås att dopet i sig är en rättsakt, och den döpte kan inte lastas för att förvaltaren undanhållit honom fördragsvillkoren, tillslutan själva kommer till insikt om att de ingår i själva dopet, så att han (inte förrän) då ställs inför ett avgörande som givetvis får konsekvenser också för det förutsedda och kan öppna perspektiv på annat man bara känner som hörsäggen. (T.ex. får en sammanboende eller omgift inte avkrävas konsekvenser i det avseendet eller i fråga om kommuniondeltagande, när han väckts till tron på en annan punkt; man bör endast se på obrottslig lydnad på den insedda punkten och i övrigt tåligt lita på att Gud ger insikt också på den andra punkten, jf Fil 3: 15f). (Jfr. Hos 4:6,14.)

I och med detta torde vara klart att den ovan givna beskrivningen av huskrets som permanent novitiat har sin grund i det säregna förhållandet att vi måste räkna med döpta icke troende. Av detta följer då att en huskrets inte kan bli en fullmogen församling (med mindre den isolerar sig och hemfaller åt självtillräcklighet, i strid med förpliktelsen mot kyrkan som kanoniskt ordnad organism), så länge det nuvarande systemet råder. Men är man på det klara med detta, så kan varje ny tillkommande människa bli en hälsosam anledning till att pröva sig själv hurvida man lever i trons lydnad och beredskapen att låta Gud visa nya insikter i och konsekvenser av tron. Samtidigt gör detta evident att man inte kan leva i en sådan hållning utan att få stöd av varandra. Därför är huskretsen (trots att den är ett provisorium) ett nödvändigt hjälpmedel på trons väg mot fulländningen och

i det givna läget själv ett stycke trons lydnad.

Deltagare

Början till en huskrets är gjord när ett par människor med varandra söker svar på frågor efter Guds vilja och avsikter, med utgångspunkt i en andlig erfarenhet eller ett skrifbord eller också en brist i kyrkan, då detta öppnar (längtan efter) ett större perspektiv i tron. Det behövs detta brinnande sökande samt vetskapen om att svaret står att finna i fördjupandet av tron, för att det inte skall handla om ett förvetet frågande eller ytlig inhämtning av bibelkunskap eller ett fruktlöst raljerande över den "omöjliga" kyrkan (underförstått: de andra, inte jag). Sådant uppvaknande kan givetvis även ske i själavården, men är då av naturliga skäl ofta begränsat till det tillfället och den personen. Likväl bör det här avsedda gemensamma sökandet vara präglat av en i princip likadan öppenhet som i själavården eftersom denna ju inte är något exklusivt prästerligt (förutom rekonciliationen) utan något som hör till de kristnas inbördes uppmuntran och förmaning och som därför (utan att fördenskull röja det som inte hör hemma i offentligheten) skall prägla kristnas umgänge med varandra. Samma öppenhet och lyhörighet bör ägnas åt de andras frågor och svar för att därav lyssna fram det Anden verkar hos var och en. (Självfallet gäller den inställningen mot varje mänskliga eftersom Kristi bud om kärlek till nästan och även fienden innebär att vara rädd om det var och en är resp. skall vara inför Gud; den påbjudna brodrakärleken går däremot avgjort längre och omfattar just också uppmuntran och förmaning på ett speciellt 'adresserat' sätt.)

Vad som hittills sagts hör givetvis inte bara början till

utan utgör grunden för allt kristet umgänge. Men bristen på fungerande församlingsgemenskap gör att detta först måste inövas för att bli den grund som sedan fungerar. Det finns överhuvudtaget en tröskel som till en början är svårt att komma över, för att återupprätta kristet syskonskap och helt självklart praktisera det, eftersom svensken i gemen och som kyrkomedlem i synnerhet är så van vid att överheten bestämmer och att (särskilt i kyrkan) allt är förbjudet som inte är påbjudet. Kontroversen kring det kvinnliga s.k. prästerna är ett typexempel på att man förväntas smussla med och inte stå för sin hållning i strid med den påstådda "officiella" ståndpunkten. Ännu svårare är det då att framhärda i en kristisk solidaritet utan att låta sig trängas bort vare sig till ett annat samfund eller i privatisering. Här krävs medvetenhet om att det inte bara finns officiellt, utan autentiskt kristet liv som en i och med dopet givna rättighet, och det inom kyrkans ram (var annars?). Det är därför nödvändigt att uppmuntra till att låta detta liv blomma ut i (om än hittills ovana) passande former.

Ledare

Detsamma gäller för huskrets-ledare. Man måste övervinna det slags bydemokrati som gör att ingen vill åta sig något utan klubbslag och protokollsutdrag och helst ersättning. Här bör naturlig fallenhet uppmuntras; för det handlar till en början om inget annat än att träffas hemma med dem man har andlig gemenskap med och som man vet om att också de vill komma vidare i tron. Utökas sedan kretsen så att det blir nödvändigt att någon håller i tyglarna bör det på ett okomplicerat sätt göras upp inom gruppen. Innandess kan det räcka med att värden eller någon sam-

talsledare ser till att alla får möjligheten att delta i det gemensamma utbytet. Just att "alla" får den möjligheten kan det göra behövt med en ledare.*) Här är inte så mycket att tänka på praktvarnar, utan att inte ett visst sätt läggs som en schablon över människor som de anpassar sig efter eller stöts ifrån av (t.ex. renodlad bönegrupp, samtalskrets eller bibelgenomgång). En viss återhållsamhet i fråga om känslofulla sånger (om nu sång anses passande) och hemtrevnad kan bara vara till gagn för huskretsens egentliga syfte. (I fråga om det oundvikliga kaffet kunde värden med fördel låta kyrkoårets fastetider komma till sin rätt.)

Ämnen

Som innehållsliga utgångspunkter har ovan nämnts: andlig erfarenhet, ett skriftord och brister i kyrkan såvida därigenom (längtan efter) ett större perspektiv öppnas. I och för sig bör en alltför hård styrning undvikas, men i början kan det visa sig nyttigt att iaktta

*) Hurvida prästen skall eller behöver ha med ett ord i ledarfrågan torde bero på kretsens sammansättning samt om kretsen nått en sådan utveckling att ett ledarskap ter sig naturligt och nödvändigt. Så måste anses vara fallet när inom kretsen skall firas mässa. Eftersom prästen inte tillhör huskretsen och inte - ens underförstått - är dess ledare behövs en mellanhand som inte bara framför den önskan utan också kan redogöra för deltagarnas utgångspunkt och engagement, utan att detta betyder hemlighetsmakeri. Mässan är i vart fall inget medel för värning och bör därför inte ses som ett fritt erbjudande utan snarare som en kommunion i själavårdssammanhang där prästen i kraft av sitt ämbete står för ofentlighetsprincipen. Betänkligheter - och eventuella anklagelser - mot att sådan mässa inte är "ofentlig utlyst" bör vägas mot den nyss nämnda själavårdskaraktären samt ses mot den historiska bakgrunden av detta krav ("Konventikelplakatet"). Men här bör prästen ensam svara för vad han gör, även om alla skall se till att inte väcka onödigt anstöt.

den angivna ordningsföljden. Säkert är frestelsen stor att börja med den sista punkten; och det skall inte förnekas att det kan behövas ett tillfälle att lätta sitt hjärta och prata av sig all besvikelse som man bara vanmäktigt fått lida. Erfarenheten visar emellertid att (bara) sådant leder ingen vart. Därför bör man vid ett sådant tillfälle sätta en tidsgräns och lägga fram frågan: vad gör vi av det här? Dessutom kan det hjälpa vidare att ge en uppmunträn (till just den förstnämnda punkten), t.ex.: har vi då ingenting som låter oss leva i tron? Att berätta för varandra om sin speciella andliga erfarenhet gör samtalet personligt och lågmälat eftersom det bara är det egna var och en har att komma med. (Den fråga som föreslås avbryta klagandet torde vara alltför svår att finna ett svar på, i den situationen, och kan - rätt ställd - ge en tankeställare. Dessutom bör den frågan med nödvändighet återkomma för att inte samtalet skall bli platt och ett slags självbespjeling, och för att skärpa medvetenheten om samlingens framttsyfte.)

Den andra punkten (ett bibelord) är nödvändig för att motverka subjektivism och för att ställa ens frågor och svar på fast grund. Här måste emellertid från början varnas för en alltför vanlig övertro på "Ordet", nämligen i den meningen att framsägandet av ett fromt språk löser problemen; på sin höjd tystrar det bara ner frågandet. Både folkkyrklig (och även traditionell) predikan och privat bibelbruk har spiritualiserat Skriftens ord till oigenkännlighet och menlöshet så att det är svårt att befria sig ur detta grepp. En framkomlig vägsyns vara att utgå från en aktuell text som innehåller

någon eller några bibelhänvisningar (och man bör se till att det inte bara handlar om 'kärnspråk' samt att Gamla testamentet finns med). Sådant konkret bibelstudium (som lätt kan utökas med hänvisningar vid textställena) kan lättare bevara sambandet mellan den aktuella frågan och det bibliska svaret. (Vid sådant tillfälle får gärna en särskilt skriftkunnig deltagare ges större möjlighet att tala än andra, men ingen bör förbigås vid den gemensamma utläggningen. Är prästen närvarande skall han inte utan vidare anses vara den som kan Bibeln bäst, liksom han själv i alla avseenden bör ålägga sig största återhållsamhet och givetvis inte ta ledningen från den betrodde lekmannen, såvida han inte ombetts redovisa för ett speciellt prästerligt ärende.) - Den vanliga formen av bibelstudium, att gå igenom en hel bibelbok, avråds från på det här stadiet. Ser man t.ex. på den helige Augustinus' djupa utläggningar av Johannesevangeliet, konstaterar man att det handlar om 'föredrag' inför en (klosterlig?) gemenskap som genomgående finns present i framställningen, men som antagligen varit helt tyst. Detta sätt kräver större mognad och sammansvetsning än vad som kan antas gälla om en (nybörjar-)huskrets. - När det gäller saknad av en fullödig predikan (som ofta leder lekfolk till att söka näring annanstans eller på annat sätt) bör man hålla i minnet att inte formen är det viktigaste, utan att Guds ord blir levande så att tron föds (i dubbel bemärkelse). I det långa loppet kommer också hela bredden av troskunskap att tillägnas; och här kan prästen gärna komma in med kompletterande hänvisningar som leder till en större helhetssyn.

Kyrkans brister

Den tredje punkten i ordningen, brister i kyrkan, är samtidigt den mest delikata. Vill man inte förfalla i samma fel som vanligtvis görs att sätta likhetsstecken mellan kyrkan och dess organisation, så måste ju frågan av kyrkans brister vara frågan efter våra brister och svek. Gör man denna förutsättning klar för sig och håller den jämt i minnet, kommer man knappast att kunna raljera över andra eller över onda strukturer utan i stället fråga efter vad man själv kan göra för att Guds avsikt med Kyrkan skall komma till sin rätt. Därmed skall inte sägas att det skulle vara otillåtet att vid behov analysera läget, men då måste två omständigheter ställas i räkning: Guds kyrka är en kyrka för syndare (för de behöver henne) och av syndare som Herren kallat till sig sådana de är, men som dock inte skall förbli så; och kyrkans styrka är inte större än vars och ens beredskap att svara på och mot Herrens kallelse. Denna kallelse är olika för olika människor (det är målet som bara är ett), och här gäller - som den andra omständigheten - Petri mening

(1 Pt 4:

15): att inte blanda sig i vad honom inte vidkommer (Luther: i en annans ämbete) för att inte därigenom göra sig delaktig i annans synd (1 Tim 5:22; jf Ps 19:14 vulg.). Det betyder också att man bör öva sig i en avslappnad hållning gentemot sådant man inte har att göra med och inte kan göra något åt. Samtidigt ålägger detta att man tar reda på sin kallelse, inte minst i kyrkans gemenskap där det inte finns någon enda som inte har en plats att fylla. - Eftersom det är så uppenbart att dom men börjar på Guds hus (1 Pt 4:17), bör vi gå till döms

med oss själva så att vi inte blir dömda (1 Kor 11:31). Och vem skulle kunna frita sig från att ha svikit i det avsendet (- skulle annars behovet av huskrets ha uppstått)? Här har då också Jakobs uppmaning (5:16) sin plats: bekänn era synder för varandra och (Gal 6:1) upprätta varandra i saktmodts ande för att så bära varandras bördor (v.2).

Men en sådan hållning att börja hos sig själv, är inte menlös och undfallande i de sammanhang där var och en är ställd att bevisa trons lydnad och stå för det han kommit fram till. Och det är ingen fråga att man behöver varandras hjälp för att komma till klarhet och sedan stötta varandra. - Vi skall kunna ge besked om vår hållning utifrån det eviga hoppet (1 Pt 3:15) för var och en som frågar därefter, sökande eller ärligt undrande; men lika väl skall vi säga ifrån till dem som menar sig veta hur en kristen skall vara utan att låta det gälla för egen del. En ofta mötande anklagelse är ju att kristna skall älska (varvid kärleken spelar ut mot sanningskravet); då får vi svara: vad vet Du om kristen kärlek som inte lärt Dig räkna till tre ens (d. v.s. Lyda ett så enkelt och klart bud som det tredje). Det är en sak att lyssna fram ärlig längtan och frågan- de även i aldrig så taffliga ord, men en annan sak är när någon vill bedöma kristen tro och lydnad utifrån andra grunder än den bygger på, och försöker locka oss över på påstådda objektiva och vedertagna åsikter om den. - Att reagera rätt är inget som det finns patent-recept på (jfr Mt 10:19f), och det är nog lämpligt att också vara skeptisk mot frejdiga tillrop i stil med att Jesus är svaret på alla frågor - ingen är betjänt av en

sanning som inget kostar därför att den inte (behöver) konkretiseras. Men här ger huskretsen ramen för att öva sig i konsten att ge Jesus-svaret efter att först ha lyssnat, och för att rätta till förhastade och hårda omdömen som inte håller därför att de inte är ett 'mänskligt ord' (så läser kyrkofäderna 1 Tim 3:16a).

Ikke tro är synd

Bristerna i kyrkan är deras brister som hon utgörs av. En biskop har inte lättare för att leva i omvändelsen än en hemmafru (snarare då tvärtom). Men för att en sådan utsaga inte skall vara meningslös ('det är som det är') eller förledda till felaktiga slutsatser ('vi är alla syndare' - och därmed urskuldade), behöver den av Herren kallade syndarens levnadsprincip nämnas och inskräpas: allt som inte sker av tro, det är synd (Rm 14:23). (Genom att citera den här formuleringen skall på intet sätt förnekas att tron är en s.a.s. positiv livshållning. Men frågeställningen här och den vanliga tendensen till spiritualisering gör det nödvändigt att uttryckligt tala om, att tron, för att vara positiv, måste strida mot det som är negativt i Guds ögon. Den positivism som räknar med att det goda alltid segrar, kan vara en farlig förenkling och förföra till att dra sig undan kampen. Och utan att hålla vatten i nyupptäckarglädjens vin måste sägas: att det är genom mycken bedrövelse, som vi måste ingå i Guds rike, Apg 14:22.) Det är alltså inte något utifrån kommande, som gör kyrkan bristfälligt, utan tro-lösheten mot Herren, den som söker sitt eget och undandrar sig (jfr Hbr 10:39 och v. 25) att bära Kristi smälek (Hbr 11:26; 13:13), som ju är vårt fel. Detta undandragande sker på två sätt (som

uppmärksamheten här skall inriktas på): genom att inte själva låta tron vara enda rättesnöret för sig, och genom att inte motstå där så ej är fallet. - Medan det förra gärna medges av troende, möter det senare en uppgivenhet (som t.o.m. kunde finna ett lugnande för samvetet i det ovan sagda att inte blanda sig i vad honom inte vidkommer och vad man inte kan göra något åt): finns inte så mycket av det i världen att det inte går att engagera sig överallt? Men här gäller det att hålla en rak linje: Guds rike äger prioritet (Mt 6:33) — dem utanför skall Gud gå till rätta med (1 Kor 5:12f). Vad som åsytas här och insikten om måste skärpas för är vår undfallenhet för den trolöshet som finns i kyrkan och som vi gör oss meddelaktiga i genom att inte bemöta den utifrån tron. - Här ryggar man tillbaka för anklagelsen: då dömer du! Javisst: dem som är innanför har ni att döma (1 Kor 5:12) - utifrån tron (Rm 14:23). Detta som inte håller för detta kriterium, är redan utdömt (jf Jh 3:18; 12:47f). Därmed också sagt att här inte är fråga om att föregripa Herrens dom över människor (1 Kor 4:5), men att - med den helige Augustinus - hata synden och älska syndaren. Men en kärlek (till sig eller andra) som inte tar konsekvensen av detta leder i fördärvet (Mt 10:37-39).